

**ČERVENÝ
KRÍŽ
a
ČERVENÝ
POLMESIAC**

PORTRÉT MEDZINÁRODNÉHO HNUZIA

**ČERVENÝ
KRÍŽ
a
ČERVENÝ
POLMESIAC**

PORTRÉT MEDZINÁRODNÉHO HNUTIA

Čo predchádzalo vzniku Červeného kríža

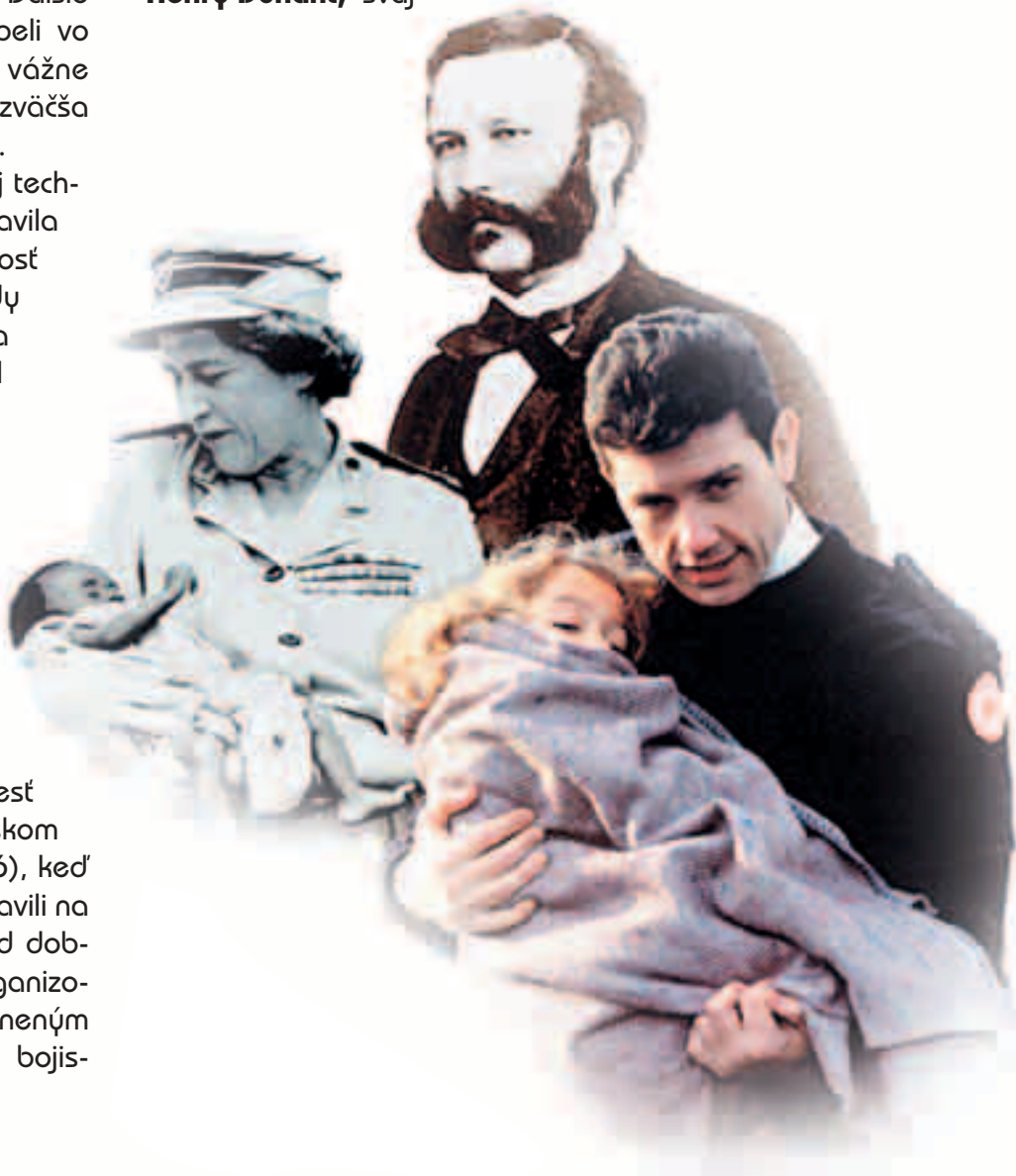
Dejiny ľudstva zaznamenali viac ako 14 500 menších či väčších vojen, pri ktorých prišli o život stá milióny ľudí. Ďalšie stovky miliónov ľudí utrpeli vo vojnových konfliktoch vážne zranenia. Ranení boli zväčša ponechaní svojmu osudu.

So zmenami vojenskej techniky sa v 19. storočí prejavila potreba zvýšiť starostlivosť o príslušníkov armády a o ranených. Keďysi sa touto otázkou zaoberal francúzsky filozof **Jean Jacques Rousseau** vo filozofickom diele ***Spoločenská zmluva***. Dielo evokovalo väčší záujem verejnosti, v dôsledku čoho sa začal zlepšovať osud zranených, chorých a zajatcov vo vojnách.

Ako príklad možno uviesť Krymskú vojnu medzi Ruskom a Tureckom (1853 – 1856), keď sa nezávisle od seba objavili na stranách obidvoch armád dobrovoľníci, ktorí začali organizovať základnú pomoc raneným a chorým vojakom na bojiskách.

Základy medzinárodnej organizácie poskytujúcej dobrovoľnú zdravotnú pomoc položil **Henry Dunant**, švaj-

čiarsky obchodník, čím vlastne inicioval vznik Hnutia Červeného kríža.

Základy Hnutia Červeného kríža

Roku 1862 **Henry Dunant** pod vplyvom otrasných zážitkov po bitke armád Rakúska a Francúzska v Solferine (1859) napísal a vydal knihu **Spomienky na Solferino**. Táto kniha vyvolala veľký ohlas verejnosti. Henry Dunant navrhol založiť Spoločnosť na pomoc raneným a prijať Dohovor na ochranu ranených vojakov a zdravotníckeho personálu na bojisku.

17. februára 1863 založili Henry Dunant a ďalší členovia komisie určenej Ženevskou spo-

**Jeden človek,
jedna kniha,
jedna myšlienka**

ločnosťou pre verejné blaho Medzinárodný výbor na pomoc raneným vo vojne, z ktorého

neskôr vznikol Medzinárodný výbor Červeného kríža (MVČK).

26. októbra 1863 sa v Ženeve zišli experti zo šestnástich krajín a štyroch filantropických inštitúcií, ktorí v desiatich rezolúciách definovali prostriedky a činnosť Výboru na pomoc raneným vojakom. Tak položili základy Hnutia Červeného kríža.

Vývoj medzinárodného humanitárneho práva

1864 Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených a chorých príslušníkov ozbrojených síl v poli

Podľa Ženevského dohovoru:

- ochrana ranených má podobu medzinárodnej zmluvy,
- symbolom ochrany je znak, ktorú používajú všetky armády a jednotným spôsobom označuje ranených, zdravotnícku personál, jeho vozidlá a zariadenia v každej krajine. Bol prijatý rozlišovací znak – **Červený kríž na bielom poli**.

1868 Petrohradská deklarácia (zákaz používania určitých projektívov vo vojne)

1899 Haagske dohovory o zákonoch a zvykoch pozemnej vojny a o úprave zásad Ženevského dohovoru z roku 1864 pre námornú vojnu

1906 Revízia a úprava Ženevského dohovoru z roku 1864

1907 Revízia Haagských dohovorov z roku 1899 a prijatie nových dohovorov

1925 Ženevský protokol o zákaze používania dusivých, otravných a podobných plynov a bakteriologických zbraní vo vojne

1929 Dva Ženevské dohovory:

- Revízia a úprava Ženevského dohovoru z roku 1906
- Ženevský dohovor týkajúci sa zaobchádzania s vojnovými zajatcami (nový)

Vývoj medzinárodného humanitárneho práva

Ženevské dohovory

Roku 1949 sa zišli v Ženeve zástupcovia medzinárodného spoločenstva, ovplyvnení udalosťami 2. svetovej vojny. Predstavitelia MVČK diplomatom predložili nový text dohovoru, ktorý sa týkal „ochrany civilných osôb v čase vojny“. Delegáti diplomatickej konferencie revidovali predchádzajúce Ženevské dohovory, výsledkom čoho bolo prijatie štyroch nových Ženevských dohovorov 12. augusta 1949.

Tieto dohovory sú platné dodnes a tvoria základ súčasného medzinárodného humanitárneho práva. Sú to:

1. Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených a chorých príslušníkov ozbrojených síl v poli.
2. Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených, chorých a stroskotancov ozbrojených síl na mori.
3. Ženevský dohovor o zaobchádzaní s vojnovými zajatcami.
4. Ženevský dohovor o ochrane civilných osôb počas vojny. História však ukázala, že ani tieto štyri dohovory nestačili.

Dodatkové protokoly

Metódy vojny sa v posledných desaťročiach zmenili v dôsledku prudkého rozvoja techniky a zbraní. Právo zakotvené v Ženevských dohovoroch z roku 1949 tento vývoj nezohľadňovalo a prestalo zodpovedať realite ozbrojených konfliktov. Medzinárodný výbor Červeného kríža preto znovu zvolal do Ženevy diplomatickú konferenciu. Po štyroch rokoch rokovaní táto konferencia 8. júna 1977 schválila dva Dodatkové protokoly k Ženevským dohovorom z roku 1949.

Dodatkový protokol č. 1 sa týka ochrany obetí medzinárodných ozbrojených konfliktov a Dodatkový protokol č. 2 sa týka ochrany obetí ozbrojených konfliktov, ktoré nemajú medzinárodný charakter.

V tejto oblasti je dodnes nevyhnutné prijímať dohovory, ktoré regulujú a upravujú nové prostriedky a spôsoby vedenia vojny. Jedným z posledných bol Ottawský dohovor o protipechotných mìnach prijatý v Oslo 18. septembra 1997, ktorý bol 3. a 4. decembra 1997 otvorený v Kanade na

podpis. Vláda Slovenskej republiky ratifikovala tak Ženevské dohovory a ich Dodatkové protokoly, ako aj Ottawský dohovor o zákaze výroby a používania protipechotných mìn.

Humanitárna mobilizácia

Od prijatia Ženevských dohovorov a ich Dodatkových protokolov sa situácia v ozbrojených konfliktoch vo svete zhoršila. Na začiatku 3. tisícročia ľudstvo znovu sužujú medzinárodné i vnútorné vojnové konflikty, v ktorých sa denne hrubo porušujú Ženevské dohovory a Dodatkové protokoly. Navše v prípadoch, na ktoré sa nevzťahuje medzinárodné humanitárne právo, napríklad pri vnútorných nepokojoch a občianskych vojnách, nemôže Medzinárodný

výbor Červeného kríža vykonávať svoj humanitárny mandát, ak ho odmietnu úrady príslušnej krajiny. Pre mnohé vlády sú politické a bezpečnostné hľadiská dôležitejšie než humanitárne ohľady na obyvateľstvo. Tieto fakty vyvolali snahu nájsť konkrétne riešenia prostredníctvom skutočnej humanitárnej mobilizácie, ktorá sa týka celého medzinárodného spoločenstva a využíva podporu celého hnutia Červeného kríža (ČK) a Červeného polmesiaca (ČP).

Roku 1863 bol na medzinárodnej konferencii prijatý **Červený kríž na bielom poli** ako rozoznávací znak spoločností, ktoré poskytujú pomoc raneným vojakom (neskoršie národné spoločnosti). Znak bol vytvorený výmenou farieb zástavy Švajčiarskej konfederácie. Členovia konferencie ho zvolili ako znak vďaka vláde neutrálneho Švajčiarska. Roku 1864 uznala Červený kríž diplomatická konferencia ako rozoznávací znak zdravotníckych služieb armád a prijatím 1. ženevského dohovoru podliehalo jeho zneužitie sankciám podľa medzinárodného humanitárneho práva.

Roku 1876, počas tzv. východnej vojny, ktorá zúrila na Balkáne, sa Osmanská ríša rozhodla používať Červený polmesiac na bielom poli ako ochranný znak svojich zdravotníkov. Tento príklad nasledovali aj iné arabské krajiny využívajúce islam. Roku 1929

sa na diplomatickej konferencii oficiálne prijali dva nové rozoznávacie znaky zdravotníckych služieb a oddielov, a to Červený polmesiac a Červený lev a slnko, znak Iránu, upravené v 1. ženevskom dohovore.

Islamská republika Irán sa roku 1980 vzdala svojho znaku a prijala za svoj znak Červe-

ného polmesiaca. V súčasnosti sa používajú dva oficiálne znaky: Červený kríž a Červený polmesiac, pričom sa diskutuje o prípadnom uznaní ďalších ochranných znakov.

Použitie a zneužitie znaku

Obidva uvedené znaky majú dve rovnaké základné funkcie: ochrannú a rozoznávaciú.

- Ochrannú funkciu zaručujú Ženevské dohovory osobám (príslušníkom armádných zdravotníckych zložiek, dobrovoľníkom národných spoločností, delegátom MVČK atď.), zdravotníckym zariadeniam (ne-

mocniciam, stanovištiam prvej pomoci atď.) a dopravným prostriedkom.

Použitie znaku ako rozoznávacieho prostriedku poukazuje na prepojenie osoby alebo objektu s Medzinárodným hnutím Červeného kríža a Červeného polmesiaca.

Krajiny, zmluvné strany Ženevských dohovorov, sú povinné používanie znaku upraviť presnými predpismi. Používať ho môžu výhradne vozidlá, lietadlá, lode, budovy, zariadenia a personál, určený na starostlivosť o ranených a ich prevoz.

Akékoľvek napodobňovanie, neoprávnené alebo klamné používanie znaku sa považuje za zneužitie.

Zakázané je akékoľvek používanie znaku Červeného kríža alebo Červeného polmesiaca na komerčné či reklamné účely.

Princípy a heslá Hnutia Červeného

Sedem základných princípov, ktorými sa majú riadiť aktivity Červeného kríža a Červeného polmesiaca, prijala a vyhlásila 20. medzinárodná konferencia Červeného kríža a Červeného polmesiaca vo Viedni roku 1965. Sú to:

- 1. Humanita**
- 2. Nestrannosť**
- 3. Neutralita**
- 4. Nezávislosť**
- 5. Dobrovoľnosť**
- 6. Jednota**
- 7. Svetovosť**

Humanita

Medzinárodné hnutie Červeného kríža a Červeného polmesiaca, ktoré sa zrodilo zo snahy pomáhať zraneným na bojiiskách bez akéhokoľvek rozdielu, sa v medzinárodnom a národnom meradle usiluje za všetkých okolností zmierniť ľudské utrpenie a súčasne mu aj pred-

chádzať. Snaží sa chrániť život a zdravie a vysoko kladie úctu k človeku. Napomáha rozvíjať vzájomné porozumenie, priateľstvo, spoluprácu a podporuje trvalý mier medzi všetkými národmi.

kríž

Nestrannosť

Nerobí rozdiely medzi národnosťami, rasami, náboženským vyznaním, spoločenským postavením a politickou príslušnosťou. Usiluje sa pomáhať ľuďom podľa rozsahu ich utrpenia a prednostne riešiť najsúrnejšie núdzové situácie.

Neutralita

S cieľom zachovať si dôveru všetkých strán si Hnutie udržiava odstup od konfliktov a sporov politického, rasového, náboženského a ideologického charakteru.

Nezávislosť

Hnutie je nezávislé. Ako pomocná organizácia verejných orgánov v oblasti humanitárnej činnosti podlieha zákonom, platným v príslušnej krajine. Národné spoločnosti si však musia zachovať určitú autonómiu, ktorá im dovoľuje konať vždy podľa zásad Hnutia.

Dobrovoľnosť

Červený kríž a Červený polmesiac sú hnutiami dobrovoľnej a nezištnej pomoci.

Jednota

V jednej krajine môže pôsobiť len jedno hnutie, a to buď Červeného kríža, alebo Červeného polmesiaca. Musí byť pre všetkých otvorené a jeho humanitárna pomoc sa musí vzťahovať na celé územie krajiny.

Svetovosť

Medzinárodné hnutie Červeného kríža a Červeného pol-

mesiaca, v rámci ktorého majú všetky spoločnosti právo a povinnosť vzájomne si pomáhať, je celosvetové.

Hnutie sa od začiatku svojej existencie rozvíjalo pod heslom *Inter arma caritas* (Milosrdenstvo medzi zbraňami). Druhé heslo Hnutia aktivizujúce na boj za trvalý svetový mier *Per humanitatem ad pacem* (Humanitou k mieru) bolo prijaté roku 1961 v Prahe na zasadaní Rady guvernérov, najvyššieho orgánu Ligy spoločností ČK a ČP, na návrh vtedajšieho Československého Červeného kríža.

Hnutie a jeho štruktúra

Základné zložky Medzinárodného hnutia Červeného kríža a Červeného polmesiaca (známeho aj pod názvom Medzinárodný Červený kríž) tvoria:

- Medzinárodný výbor Červeného kríža (MVČK),
- Medzinárodná federácia spoločností Červeného kríža a Červeného polmesiaca (MF S ČK a ČP),

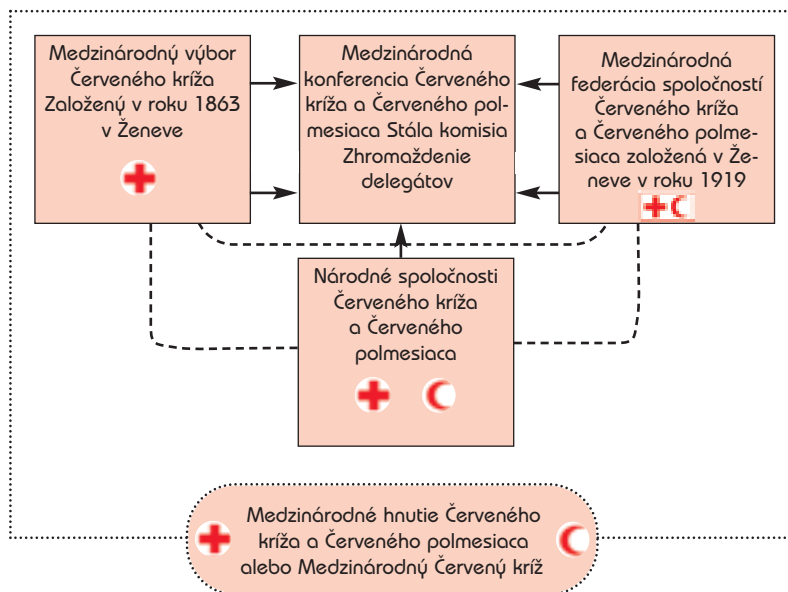
- národné spoločnosti Červeného kríža a Červeného polmesiaca.

Medzinárodný výbor Červeného kríža, národné spoločnosti (ich súčasný počet je 181) a Medzinárodná federácia spoločností Červeného kríža a Červeného polmesiaca sú navzájom nezávislé, každá so svojím vlastným štatútom

a kompetenciami. Naposledy boli ich kompetencie a vzťahy upravené roku 1997 dohodou, uzavretou v španielskej Seville (Dohoda o organizovaní medzinárodných aktivít zložkami Medzinárodného hnutia Červeného kríža a Červeného polmesiaca), ktorej cieľom je budovať jednotu Hnutia posilňovaním vzájomnej aktívnej spolupráce.

Medzinárodný výbor, národné spoločnosti a Medzinárodná federácia spolu s reprezentantmi krajín, ktoré sú zmluvnými stranami Ženevských dohôd, sa každé štyri roky stretávajú na **Medzinárodnej konferencii Červeného kríža a Červeného polmesiaca**. Táto konferencia je najvyšším orgánom hnutia, prerokúva všeobecné problémy a prijíma rezolúcie a odporúčania. Pri hlasovaní a pri voľbách má každá delegácia jeden hlas. Na konferencii zastupujú jednotlivé krajiny dve delegácie – delegácia za národnú spoločnosť ČK a ČP a delegácia za vládu.

Účastnícke krajiny Ženevských konvencií

Medzinárodný výbor Červeného kríža

Medzinárodný výbor Červeného kríža (MVČK) je švajčiarska súkromná nezávislá humanitárna inštitúcia a pôsobí ako neutrálny sprostredkovateľ pri ozbrojených konfliktoch. Na základe pravidiel medzinárodného humanitárneho práva poskytuje ochranu a pomoc obetiam, či ide o vojnových zajatcov, alebo internované civilné osoby, raneným alebo chorým, presídlencom, ako aj osobám žijúcim na okupovanom území. Vďaka právu svojej humanitárnej iniciatívy, ktoré uznali jednotlivé krajiny, môže MVČK ponúkať svoje služby aj počas vnútorných nepokojov alebo napätia. V mnohých krajinách navštevuje MVČK aj politických väzňov.

Najvyšším orgánom MVČK je **Zhromaždenie švajčiarskych občanov**, ktoré má od 15 do 25 členov. Nových členov do funkcie kooptuje Zhromaždenie. Funkčné obdobie

predsedu je štvorročné, môže však byť opätovne zvolený. Napriek tomu, že všetci členovia Výboru sú Švajčiari, zamestnanci MVČK nemusia byť výhradne Švajčiari. V skutočnosti je v ženevskom ústredí, ako aj v regionálnych delegatúrach

MVČK v iných krajinách zamestnaných veľa ľudí rôznych národností.

Rozpočet inštitúcie MVČK sa financuje z troch zdrojov. Sú to:

- krajiny, signatári Ženevských

dohovorov a ich Dodatkových protokolov,

- národné spoločnosti Červeného kríža a Červeného polmesiaca,
- rozličné fondy, dary a odkázané dedičstvo.

Každý rok sa vykonávajú kontroly hospodárenia na národnej a medzinárodnej úrovni. Presnú výšku príspevkov a výdavkov inštitúcie uverejňuje MVČK vo svojej výročnej správe o činnosti. Rozpočet centrály je obmedzený na nevyhnutne potrebnú mieru a asi spolovice ho zabezpečuje Švajčiarska konfederácia. Rozpočet určený na pokrytie aktivít priamo v postihnutých oblastiach sa financuje z prostriedkov získaných z humanitárnych zbierok, ktoré vyhlasuje MVČK prostredníctvom výziev.

Aktivity Medzinárodného výboru Červeného kríža

Ochrana obetí vojnového konfliktu v rukách znepriatelenej strany

Bojujúca krajina je na svojom vlastnom území schopná postarať sa o svojich štátnych príslušníkov, ktorí sa stanú obeťami vojnového konfliktu. Je však pre ňu takmer nemožné poskytnúť pomoc aj tým, ktorí sa ocitli na druhej strane frontu, raneným v boji, ktorí padli do rúk protivníka, vojnovým zajatcom, ako aj civilnému obyvateľstvu, žijúcemu najmä v okupovaných oblastiach, a internovaným civilným obyvateľom. Práve v ich prospech zasahuje Medzinárodný výbor Červeného kríža (MVČK).

Všetky tieto obeť majú veľa spoločného – sú v moci znepriatelenej strany, zostali bez ochrany v dôsledku zatvorenia ich veľvyslanectiev alebo konzulátov a bez možnosti komunikovať s vlastnou krajinou a svojimi blízkymi. Často nemajú ani to najnevyhnutnejšie. Aby im MVČK mohol pomôcť právnou cestou, zmenil ich právne postavenie. Presvedčil krajinu, aby prijala 4. ženevský dohovor, a tým kodifikovali

pravidlá zaobchádzania s takými osobami. Bojujúce strany musia tieto pravidlá dodržiavať vo vzťahu k tým, ktorí sa v dôsledku vojnového diania dostali do ich rúk.

Medzi obeťami vojny s ľudskými právami a krajinami s povinnosťou ich dodržiavať je nevyhnutný neutrálny sprostredkovateľ, ktorým je MVČK. Jeho činnosť spočíva predovšetkým v tom, že dozerá na dodržiavanie Ženevských dohovorov, upozorňuje na ich porušovanie a navštevuje osoby, ktoré treba chrániť. Delegáti MVČK navštevujú nemocnice, zajatecké tábory, pracoviská a väznice, kde sa nachádzajú zajatci.

Činnosť MVČK sa riadi presnými kritériami, ktoré vyžadujú, aby delegáti MVČK:

- mohli navštíviť všetkých zajatcov (väzňov),
- mohli so zajatcami slobodne a bez svedkov hovoriť,
- mali prístup na všetky miesta, kde zajatcov (väzňov) zadržávajú, a aby mohli svoje návštevy zopakovať,
- mali zoznam osôb, ktoré navštívia (prípadne, aby si ta-

kúto zoznam mohli zostaviť počas svojej návštevy).

Návštevy MVČK vo väzniciach sa týkajú materiálnych a duchovných podmienok väznenia a nezisťujú sa pritom dôvody väzby. Pomoc sa v prípade potreby distribuuje väzňom a ich rodinám, ak sa ocitli v núdzi.

Rozsiahle programy pomoci

MVČK rozvíja v prospech obetí súčasných vojnových konfliktov a civilného obyvateľstva rozsiahle programy pomoci, ktoré tvoria určitú formu ochrany, pretože umožňujú prežiť a zamedzujú uplatňovať nelegálne postupy.

MVČK sa zaoberá predovšetkým zisťovaním potrieb a následne organizáciou, riadením a kontrolou programov pomoci, vyhodnotením situácie na mieste, prieskumom miestneho trhu a možností uskladňovania a transportu humanitárnej pomoci, získavaním potravín (nákupom alebo darmi) a dopravou pomoci na cieľové miesta, prenájmom lodí a lietadiel, udržiavaním vzťahov s darcami (vládami, národnými

spoločnosťami, rozličnými organizáciami, špecializovanými agentúrami OSN a podobne).

Základná potreba liekov a zdravotníckeho materiálu, ako aj kompenzačných pomôcok si žiada globálny prístup k riešeniu zdravotných problémov obetí vojen, vyplývajúcich z epidémií, nevhodných hygienických podmienok, zlej výživy, hladu a podobne.

Medzi obeťami vojnových konfliktov býva veľa ranených s trvalými následkami, invalidov v dôsledku ochrnutia alebo amputácie končatín. Pre nich MVČK už niekoľko desaťročí rozvíja úsilie, ktoré zahŕňa kompletnú zdravotnú starostlivosť, chirurgické zákroky, operácie, fyzioterapiu, rehabilitáciu aj výber protéz, ktoré im umožňujú návrat k samostatnému pohybu.

Činnosť v iných situáciách

Ďalšou činnosťou MVČK sú návštevy osôb zatknutých či zadržovaných z politických dôvodov alebo za prečinu politického charakteru, „väzňov z dôvodu bezpečnosti krajiny“. Tieto návštevy, ktoré sa konajú mimo rámca pôsobnosti medzinárodného humanitárneho

práva, sa uskutočňujú na základe dohôd, uzatváraných s úradmi v krajinách, v ktorých sa uväznené osoby nachádzajú. Delegáti MVČK podobne ako pri návštevách vojnových zajatcov zisťujú, v akých podmienkach žijú, prinášajú im pomoc a dbajú na to, aby aj väzni mohli komunikovať so svojimi rodinami.

Ústredná pátracia agentúra

Hlavné úlohy Ústrednej pátracej agentúry (ÚPA) spočívajú:

- v získavaní, zaznamenávaní a odovzdávaní všetkých informácií blízkym príbuzným, aby sa umožnila identifikácia obetí vojny, zabezpečila korešpondencia ranených a zajatých vojakov s ich rodinami, od ktorých boli v dôsledku vojnových udalostí oddelení, keď sa prerušili bežné spôsoby poštovej komunikácie;
- vo vydávaní dokladov a potvrdení (napr. potvrdenie o zajatí alebo úmrtí, cestovné doklady a iné).

Už viac ako sto rokov vykonáva táto agentúra gigantickú prácu. Klasické manuálne kartotéky dnes nahrádzajú počítače, ale trpezlivosť, vytrvalosť a presnosť pri tejto práci

zostali. Archívy Ústrednej pátracej agentúry obsahujú vyše 60 miliónov osobných kariet! Všetka táto činnosť sa robí v teréne a v Ženeve v spolupráci s národnými spoločnosťami Červeného kríža a Červeného polmesiaca, ktoré majú vlastné pátracie služby.

Medzinárodná federácia spoločností Červeného kríža

Počas 1. svetovej vojny sa počet národných spoločností ČK a ČP značne rozrástol. S koncom vojny sa, žiaľ, neskončili všetky problémy, ktoré priniesla. Už o niekoľko mesiacov si veľké epidémie vyžiadali množstvo obetí. V rýchlom slede sa vystriedali tzv. španielska chrípka, týfus a cholera. V mnohých krajinách zavládol hladomor a štátna zdravotnícka služba sa len pomaly začínala budovať. Rozsiahle oblasti Európy museli čeliť problémom vyšahovalectva, narastali problémy utečencov, bezdomovcov a rodín bez prostriedkov...

Národné spoločnosti Červeného kríža a Červeného polmesiaca, dobre organizované vďaka svojej pôsobnosti počas vojny, pokračovali vo svojej práci tým, že organizovali rozsiahle akcie na podporu vyhľadaného alebo presídleného obyvateľstva, predovšetkým vo východnej Európe. V tom čase malo len málo krajín svoje ministerstvo zdravotníctva a v podstate neexistovali medzinárodné organizácie schopné koordinovať akcie na posky-

tovanie pomoci veľkého rozsahu. Vznik *Spoločnosti národov (neskôr OSN)* významne prispel k vývoju v Hnutí Červeného kríža. Na Medzinárodnej lekárskej konferencii v Paríži roku 1919 vznikla Liga spoločností Červeného kríža, roku 1991 premenovaná na Medzinárodnú federáciu spoločností Červeného kríža a Červeného polmesiaca (MF S ČK a ČP). Jej úlohou je:

- viesť sústavnú celosvetovú kampaň za zlepšenie zdravia, prevenciu ochorení a zmierňovanie utrpenia,
- inšpirovať a podporovať humanitárnu činnosť národných spoločností, prispievajúc k zachovaniu a podpore mieru,
- podporovať rozvoj národných spoločností, koordinovať ich záchranné operácie na pomoc obetiam katastrof a pomáhať utečencom nachádzajúcim sa mimo oblasti konfliktov.

Federácia má sídlo v Ženeve. Spolupracuje s Medzinárodným výborom Červeného kríža a pomáha národným spoločnostiam v ich rozvoji a šírení

humanitárneho práva a základných princípov Červeného kríža a Červeného polmesiaca.

Najvyšším orgánom federácie je *Valné zhromaždenie*, v ktorom má každá národná spoločnosť jeden hlas a schádza sa raz za dva roky. Valné zhromaždenie volí na štvorročné funkčné obdobie prezidenta, viceprezidentov a národné spoločnosti ako členov svojej výkonnej rady. Financovanie federácie zabezpečujú ročné členské poplatky národných spoločností a dobrovoľné príspevky určené na programy pomoci a rozvoja.

Úloha koordinátora

Sekretariát federácie plní voči členským národným spoločnostiam úlohu koordinátora. Zachytáva a koordinuje nové myšlienky, získané skúsenosti a nové smery orientácie, ktoré ovplyvňujú aktivity národných spoločností. Jednotlivé oddelenia sekretariátu pracujú na trvalých a neustále sa meniacich úlohách z oblasti záchranárstva, prvej pomoci, zdravotnovýchovnej a sociálnej činnos-

a Červeného polmesiaca

ti, darcovstva krvi, opatrovateľskej a ošetrovateľskej starostlivosti, prevencie a boja proti HIV/AIDS, pomoci utečencom, projektov a programov pre mládež a podobne.

Národným spoločnostiam, najmä v rozvojových krajinách, pomáha federácia vysielaním svojich poradcov, expertov a inštruktorov, ako aj zásielkami rozličného materiálu a niekedy aj formou podpôr. To isté vykonáva aj v prospech novovznikajúcich národných spoločností.

Ďalšou dôležitou činnosťou sú akcie na pomoc pri živelných pohromách, rôznych nešťastiach a epidémiách. Štatistiky uvádzajú, že veľké prírodné katastrofy vznikajú priemerne každý týždeň a každé tri týždne má katastrofa taký rozsah, že prevyšuje možnosti postihnutej krajiny zvládnuť ju. V takom prípade jej pomáha federácia, ktorá koordinuje naliehavé akcie v medzinárodnom meradle. Na miesta nešťastia vysielala svojich expertov, prijíma a rozosiela dary, uskutočňuje nákupy potravín, ktoré nemožno zaobstarať na mieste,

a dáva k dispozícii špeciálne tímy (najmä lekárske), ako aj techniku na humanitárnu prácu v postihnutej oblasti.

Významnú úlohu plní pri príprave záchranných akcií v prípade katastrofy, ktorú možno predvídať, vrátane preventívnych opatrení v krajinách, kde je vysoké riziko opakovania sa prírodných katastrof. Zabezpečuje výstavbu prístreškov, zavádza systémy predbežného varovania a podobne. Usiluje sa o udržiavanie siete medzinárodných skladov, ktoré umožňujú poskytovať štandardnú rýchlu pomoc v rekordnom čase. Federácia bola v rokoch 1990 – 1999 zapojená aj do Medzinárodnej dekády prevencie prírodných katastrof, ktorú vyhlásila OSN.

Špeciálne mandáty

Ďalším mandátom federácie je **pomoc utečencom**, ktorí sa nachádzajú mimo oblasti ozbrojených konfliktov. V tomto smere viedla často naliehavé záchranné akcie ako partner Vysokého komisariátu OSN pre utečencov. V posledných rokoch

dosiahol problém utečencov a bezdomovcov také rozmery, že sa museli zmobilizovať sily celého Hnutia. Roku 1991 uzavrela federácia všeobecnú dohodu o spolupráci s Úradom koordinátora OSN na pomoc v prípade katastrof (UNDRO) s cieľom zlepšiť riadenie záchranných akcií pri katastrofách vo svete tak, aby „bola obeťtiam poskytnutá lepšia a dlhodobejšia pomoc“.

Ďalšou úlohou federácie je **ochrana zdravia**. Tento mandát, sformulovaný už pri jej založení roku 1919, podnietil vznik celej škály aktivít v oblasti zdravotnej výchovy, darcovstva krvi, základnej starostlivosti o zdravie a očkovania, ako aj primárnej prevencie nakažlivých ochorení, ako sú tuberkulóza, žltáčka a HIV/AIDS.

Národné spoločnosti Červeného kríža a Červeného

Národné spoločnosti Červeného kríža a Červeného polmesiaca vznikli s cieľom postarať sa o ranených a chorých vojakov po boku vojenských zdravotníckych služieb. Dnes vyvíjajú mnohostrannú činnosť nielen v čase vojny, ale aj v období mieru.

Koncom 19. storočia vznikali spoločnosti na pomoc raneným s cieľom zlepšiť starostlivosť o obeť vojen a zároveň sa vy-

tvárali a rozvíjali aj armádne zdravotnícke služby. Postupne sa menil aj spôsob vedenia vojen, ktoré sa z bojísk preniesli do tyla a postihovali aj civilné obyvateľstvo. Útoky na civilné obyvateľstvo boli a sú aj v súčasnosti sprevádzané masovými presunmi obyvateľstva, bezohľadným bombardovaním miest a humanitárnymi katastrofami.

Nové činnosti

Po 1. svetovej vojne sa národné spoločnosti upriamili na nové aktivity, ktoré smerovali k zlepšovaniu sociálnej úrovne a zdravia obyvateľstva. Pod vplyvom mieru vznikla liga spoločností Červeného kríža a Červeného polmesiaca, ktorá bola neskôr premenovaná na Medzinárodnú federáciu spoločností Červeného kríža a Červeného polmesiaca.

Národné spoločnosti ponúkli svoju pomoc aj iným štátnym orgánom v ďalších verejnoprospešných oblastiach. Tak sa Červený kríž rozhodujúcim spôsobom zapojil do výstavby nemocníc, profesionálnej prípravy zdravotných sestier, výchovy viacerých skupín obyvateľstva, predovšetkým do starostlivosti o dieťa a verejnej hygieny. Národné spoločnosti sa stali priekopníkmi starostlivosti o starých a telesne postihnutých ľudí, ako aj zakladania ambulancných zdravotníckych služieb a poskytovania pomoci pri dopravných nehodách, vzniku záchranných služieb na mori alebo v horách.

Okrem pomoci obetiam prírodných katastrof je ďalšou veľmi významnou činnosťou národných spoločností podpora a rozvoj darcovstva krvi. V mnohých krajinách zverili úradu verejnej správy práve Červenému krížu zodpovednosť za programy týkajúce sa darcovstva krvi, čím pomáhajú čiastočne pokryť potrebu krvi v zdravotníctve. Takmer všade plnia hlavnú úlohu pri získavaní dobrovoľných bezpríspevkových darcov krvi.

Národné spoločnosti postupne rozšírili pole svojej

In Grateful Appreciation to the
SLOVAK RED CROSS

With your generous support and assistance,
the American Red Cross will continue to provide care and assistance
to the families affected by the September 11 tragedies.

Thank you.

polmesiaca

pôsobnosti aj v rozvojových krajinách. Zameriavajú sa na zmiernenie nežiaducich spoločenských javov, ako sú drogová závislosť, nezamestnanosť a kriminalita všade tam, kde obyvateľstvo bojuje s ťažko prekonateľnými ekonomickými a demografickými problémami. Zvýšenú aktivitu humanitárnych organizácií v osemdesiatych rokoch 20. storočia si vyžiadala aj prílev utečencov z oblastí postihnutých vojnovými konfliktmi, chudobou a živelnými pohromami do krajín so stabilnejšími pomermi.

Boj proti detským chorobám, základná zdravotná výchova obyvateľstva, hromadné očkovanie, boj proti postupnému zániku vegetácie v suchých púšťových oblastiach, hladu, HIV/AIDS, programy na ozdravovanie vody, odborná príprava zdravotnícko-sociálnych pracovníkov, to sú iniciatívy, ktoré vo svete vznikli ako odpoveď na súčasné potreby zlepšiť situáciu a zdravotný stav obyvateľstva.

Podmienky uznania

Podmienky uznania národnej spoločnosti Červeného kríža a Červeného polmesiaca (ČK a ČP) MVČK:

- Národná spoločnosť ČK a ČP je vytvorená na území nezávislej krajiny, v ktorej platí Ženevský dohovor o zlepšení osudu ranených a chorých príslušníkov ozbrojených síl v poli.
- V tejto krajine je jedinou spoločnosťou Červeného kríža alebo Červeného polmesiaca a riadi ju ústredný orgán spoločnosti, ktorý je jej jediným zástupcom vo vzťahu k ostatným zložkám Hnutia ČK a ČP.
- Je riadne uznaná zákonnou vládou svojej krajiny na základe Ženevských dohovorov a ich Dodatočných protokolov, ako aj národnej legislatívy ako dobrovoľná spoločnosť poskytujúca pomoc a pomáhajúca orgánom verejnej správy v humanitárnej oblasti.
- Má autonómne postavenie, ktoré jej umožňuje vykonávať činnosť v súlade so základnými princípmi hnutia ČK a ČP.
- Používa označenie a znak Červeného kríža a Červeného polmesiaca v súlade so Ženevskými dohovormi.

- Má organizáciu, ktorá jej umožňuje plniť úlohy, sformulované v stanovách (vrátane príprav úloh v čase mieru), ktoré plní v prípade ozbrojeného konfliktu.
- Vyvíja činnosť na celom území krajiny.
- Do svojich radov prijíma okrem profesionálnych zamestnancov aj dobrovoľníkov a spolupracovníkov bez zreteľa na rasu, pohlavie, triednu alebo náboženskú príslušnosť či politické názory.
- Rešpektuje základné princípy Hnutia ČK a ČP a vo svojej činnosti sa riadi zásadami medzinárodného humanitárneho práva.

Mládež Červeného kríža

Mládež sa zapájala do činnosti Červeného kríža už od vzniku tejto medzinárodnej organizácie. Napríklad v Holandsku počas prusko-francúzskej vojny pomáhala pripravovať obvazy. Podobnú činnosť vyvíjali mladí ľudia koncom 19. storočia v Bulharsku aj v Kanade, kde mládež pod znakom javorového listu pomáhala Červenému krížu. V mierových podmienkach sa zaznamenal ako prvý prípad pomoci mládeže pri ošetrovaní ranených po zemetrasení v San Franciscu roku 1906.

Výrazný obrat v angažovanosti mládeže pod vlajkou Červeného kríža priniesla 1. svetová vojna. V Kanade, USA, Austrálii, na Novom Zélande a v niektorých krajinách západnej Európy sa aj mladí zúčastňovali na niektorých pomocných prácach v prospech vojakov a civilného obyvateľstva. Po skončení 1. svetovej vojny začali pri národných spoločnostiach Červeného kríža Austrálie, Talianska, Kanady a USA vznikajúť samostatné sekcie Mládeže Červeného kríža.

Po vzniku Ligy spoločností Červeného kríža a Červeného polmesiaca (ČK a ČP) sa roku 1921 založili ďalšie sekcie mládeže v Bulharsku, Maďarsku, vo Veľkej Británii, v Poľsku,

Švajčiarsku, bývalej Juhoslávii a 26. januára 1921 aj v bývalom Československu.

Úlohy Mládeže Červeného kríža:

- Ochrana života a zdravia.
- Nezištná pomoc druhému.
- Medzinárodné priateľstvo.
- Šírenie znalostí o Ženevských dohovorech a medzinárodnom humanitárnom práve.

Červený kríž sa počas svojej histórie neobmedzoval len na pomoc obetiam vojnových konfliktov. Nespočetnými humanitárnymi aktivitami, dôverným poznaním vojnových hrôz a utrpenia sa stal dôležitým mierovým činiteľom. Jeho mierová činnosť sa dočkala aj významného medzinárodného uznania. 10. decembra 1901 odovzdal nórsky kráľ Henrymu Dunantovi a francúzskemu pacifistovi Frédéricovi Passymu vôbec prvú Nobelovu cenu za mier.

Od konca 1. svetovej vojny Červený kríž vytrvalo bojoval proti vojnám a za mier. Napokon aj 10. medzinárodná konferencia Červeného kríža a Červeného polmesiaca (ČK a ČP) v Ženeve roku 1921 schválila slávnostné mierové posolstvo, v ktorom sa uvádza: „Červený kríž nechce len pracovať v mieri. Chce pracovať aj pre mier.“

Orgány ČK a ČP vydali postupne niekoľko vyhlásení na podporu mieru. Roku 1946, po 2. svetovej vojne, prijala Rada guvernérov rezolúciu obsahujúcu myšlienku: „Hlavnou úlohou ligy a národných spoločností ČK a ČP je každodenné

úsilie na záchranu mieru a sústredenie všetkých síl a prostriedkov na zabránenie ďalším svetovým vojnám.“

Vysokým ocenením mierového úsilia Červeného kríža a Červeného polmesiaca sa stala rezolúcia Valného zhromaždenia OSN, v ktorej sa konštatuje: „... dielo medzinárodnej solidarity realizované národnými spoločnosťami Červeného kríža účinne prispieva k vytváraniu ideálu porozumenia a mieru medzi národmi“ a prijíma odporúčanie z 19. novembra 1946, aby všetky členské krajiny OSN podporovali ustanovenia národných spoločností Červeného kríža a Červeného polmesiaca.

Výkonný výbor Ligy spoločností ČK a ČP roku 1948 rozhodol, aby **sa výročie narodenia Henryho Dunanta, 8. máj, oslavovalo ako Svetový deň Červeného kríža**, ako príležitosť na propagáciu nielen ideálov Červeného kríža, ale aj mierovej spolupráce a sveta bez vojen. Roku 1975 sa v Belehrade konala Svetová konferencia Červeného kríža a Červeného polmesiaca za mier, na ktorej bol prijatý *Akčný pro-*

gram Červeného kríža ako mierového činiteľa. Nakoniec aj jedno z hesiel Červeného kríža a Červeného polmesiaca, „*Per humanitatem ad pacem*“ je venované mierovej problematike.

Spolupráca Červeného kríža s inými medzinárodnými organizáciami

Červený kríž spolupracuje s mnohými medzinárodnými organizáciami, pričom si zachováva svoju nezávislosť. Keďže medzinárodné organizácie pôsobia v rovnakom humanitárnom priestore, je dôležité, aby sa správnou koordináciou zabránilo duplicita úsilia a prekrývaniu aktivít.

Hnutie Červeného kríža a Červeného polmesiaca (ČK a ČP) vyvíja úsilie, aby zabezpečilo diplomatickú podporu svojim humanitárnym aktivitám aj od organizácií, ktoré nepôsobia „v teréne“. MVČK má štatút pozorovateľa pri Valnom zhromaždení OSN, spolupracuje s Úradom OSN pre humanitárne záležitosti a zároveň sa

ako pozorovateľ zúčastňuje na stretnutiach, na ktorých koordinuje svoje aktivity s aktivitami viacerých organizácií OSN: UNHCR, UNICEF, WFP a WHO.

Všetky zložky Hnutia ČK/ČP sa zúčastňujú aj na pravidelných stretnutiach regionálnych medzinárodných organizácií buď ako pozorovatelia, alebo ako hostia, aby tak upriamili pozornosť na situáciu obetí a získali podporu na regionálnej úrovni.

Spolupracujú s týmito organizáciami:

- Európska únia,
- Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe,
- Organizácia africkej jednoty,
- Islamská konferencia,
- Hnutie nezúčastnených krajín,
- Medziparlamentná únia
- Svetová zdravotnícka organizácia
- Medzinárodná organizácia pre utečencov
- UNHCR
- OSN
- a ďalšie.

Slovenský

Slovenský Červený kríž (SČK) je od roku 1993 nástupcom Československého Červeného kríža (ČSČK) na území Slovenskej republiky. Medzinárodný výbor Červeného kríža uznal ČSČK 1. decembra 1919.

Humánne myšlienky Červeného kríža však zapustili svoje korene na slovenskom území oveľa skôr. Na základe historických dokumentov sa na našom území roku 1881 ujala svojej úlohy v rámci Uhorska Uhorská spoločnosť Červeného kríža, čím sa naša národná spoločnosť zaradila medzi najstaršie v Európe, ale aj vo svete. Jedným z prvých spolkov Červeného kríža na Slovensku bol Miestny spolok Červeného kríža v Banskej Štiavnici.

Začleneniu ČSČK do Medzinárodného hnutia Červeného kríža a Červeného polmesiaca predchádzalo množstvo vnútroštátnych aktov:

- Stanovy ČSČK ako podmienka prijatia medzi ostatné národné spoločnosti Medzinárodného hnutia ČK a ČP schválilo Ministerstvo vnútra ČSR 23. júna 1919.
- Ako jediný národný pomocný

Červený kríž

ústav vojenskej zdravotnej služby pôsobiaci na území štátu bola spoločnosť ČSČK oficiálne uznaná 19. júla 1919. V tom istom roku na žiadosť ČSČK pristúpila Československá republika k Ženevským dohovorom.

- Medzinárodný výbor Červeného kríža (MVČK) v Ženeve uznal Československú Červenú kríž 1. decembra 1919 a 11. januára 1920 bol ČSČK prijatý aj za člena Ligy spoločností ČK a ČP (dnes Medzinárodnej federácie spoločností Červeného kríža a Červeného polmesiaca).

Roku 1989 nastali v bývalom Česko-slovensku rozsiahle politické zmeny a po rozdelení Česko-slovenska roku 1993 sa rozdelil aj ČSČK. Slovenský Červený kríž (SČK) sa stal nástupníckou organizáciou Československého Červeného kríža. Slovenský Červený kríž naďalej pôsobí v duchu siedmich základných princípov Hnutia ČK a ČP: humanity, neustrannosti, neutrality, nezávislosti, dobrovoľnosti, jednoty a svetovosti.

Medzinárodný výbor Červeného kríža v Ženeve uznal samostatnú národnú spoločnosť Slovenský Červený kríž 25. augusta 1993 a krátko

nato, 25. októbra, bol v Birminghame na medzinárodnej konferencii ČK a ČP prijatý aj za riadneho člena Medzinárodnej federácie spoločností ČK a ČP, a teda aj člena Hnutia ČK a ČP. Ustanovujúci zjazd SČK sa konal 8. a 9. mája 1993 v Prešove. Na 1. zjazde SČK súhlasili delegáti s jeho premenovaním na

Snem, ktorý sa konal 23. a 24. októbra 1997 v Bratislave.

Ďalší, 2. snem delegátov SČK, sa uskutočnil 26. a 27. októbra 2001 v Nitre. Delegáti snemu prerokovali a schválili novelizáciu Stanov SČK, ako aj Uznesenie snemu a koncepciu SČK na ďalšie štyri roky. Vychádzajúc z medzinárodne plat-

Slovenský Červený kríž

nej Stratégie do roku 2010, zaoberal sa novými úlohami a aktivitami, ktoré prijala Medzinárodná federácia spoločnosti ČK a ČP v súvislosti so zhoršujúcim sa stavom obyvateľov našej planéty.

Organizačná štruktúra SČK

Základným článkom výstavby SČK je miestny spolok SČK. Hlavným poslaním miestneho spolku SČK je konkrétna účasť členov na plnení úloh SČK, pričom sa môže špecializovať aj na vybraný okruh činností smerujúcich k získaniu výnosov s cieľom ich humanitárneho využitia. Registrované miestne spolky SČK (v okresoch, kra-

joch) tvoria na príslušnom území územný spolok SČK, ktorý usmerňuje a koordinuje činnosť miestnych spolkov SČK, sociálnych, účelových a hospodárskych zariadení príslušného územného spolku SČK.

Do konca roku 2003 SČK evidoval 1910 miestnych spolkov (MS SČK) a 118 586 platiacich členov organizovaných v rámci 41 sekretariátov územných spolkov SČK, rozložených po celom území Slovenskej republiky. Vo svojom voľnom čase pracuje pre SČK približne 20 000 dobrovoľníkov aspoň niekoľko hodín ročne. Z nich je asi 6000 funkcionárov miestnych alebo územných spolkov SČK, ako aj Najvyššej a Výkonnej rady SČK.

Integrovanou organizačnou zložkou spoločnosti SČK je **Mládež SČK**, ktorá združuje deti a mládež vo veku od päť do 25 rokov. Má vyše 3493 členov pôsobiacich v 139 skupinách.

Osobitnou zložkou SČK je **Vodná záchranná služba SČK (VZS SČK)**, ktorá je zároveň riadnym členom Medzinárodnej organizácie vodných záchranárov (International Life Saving Federation – ILS, pričom ILS združuje na celom svete 25 miliónov členov). Členstvo v ILS

The St. Valentine's
The Students'
The Christmas'

Blood Dro

e Slovak
d Cross
ciety

umožňuje VZS SČK získavať pravidelné najnovšie informácie o systémoch a metodikách zachrán vo vode. VZS SČK má v súčasnosti zaregistrovaných deväť miestnych spolkov VZS SČK, konkrétne Miestny spolok VZS SČK Bratislava 1, Púchov, Nové Mesto nad Váhom, Levice, Zvolen, Liptovský Mikuláš, Prešov, Snina, Michalovce a školiace strediská pôsobiace pri troch územných spolkoch SČK – v Bratislave 1, Liptovskom Mikuláši a Prešove.

Ďalšiu osobitnú zložku SČK tvoria **Kluby darcov krvi**, ktorých je asi dvadsať a pôsobia v rámci miestnych spolkov SČK.

Ústredné orgány SČK

Najvyšším orgánom SČK je **Snem delegátov SČK**, ktorý tvoria:

- delegáti zvolení na jednotlivých snemoch územných spolkov SČK,
- delegát Mládeže SČK,
- delegát osobitných zložiek SČK.

Delegáti SČK schvaľujú na sneme správu Najvyššej rady SČK o stave SČK a správu Kontrolnej a revíznej rady SČK (KRR SČK), Stanovy SČK a ich zmeny. Delegáti volia na sneme prezidenta SČK, dvoch viceprezidentov SČK, predsedu KRR SČK, jej štyroch členov a dvoch náhradníkov a Najvyššiu radu SČK.

Snem:

- určuje program činnosti a zásady hospodárenia SČK,

- rozhoduje o prípadnom zániku národnej spoločnosti SČK,
- má právo schváliť symboly (znak, vlajku).

Snem zvoláva Najvyššia rada SČK najmenej raz za štyri roky alebo na žiadosť dvojtretinovej väčšiny členov Najvyššej rady najneskôr do 60 dní od podania návrhu. Snem je uznášaniaschopný vtedy, ak sa na ňom zúčastnia najmenej dve tretiny zvolených delegátov a ich rozhodnutia sú právoplatné vtedy, ak za ne hlasuje nadpolovičná väčšina prítomných delegátov. Každý delegát má jeden hlas.

Najvyššia rada SČK je stálym zastupiteľským orgánom členstva a volí ju snem delegátov v počte najviac 51. Zvoláva sa raz za rok, v prípade nevyhnutnej potreby alebo na žiadosť polovice členov ju zvolá prezident SČK. Najvyššia rada SČK rozpracováva úlohy schválené na sneme delegátmi SČK, schvaľuje koncepčné a legislatívne úlohy, ako aj rozpočet a vznik (zánik) a štruktúru územných spolkov SČK.

Slovenský Červený kríž

Výkonná rada SČK:

- je stálym výkonným orgánom SČK,
- koordinuje a riadi činnosť SČK a rozhoduje o zásadných otázkach týkajúcich sa SČK,
- schvaľuje činnosť Ústredného sekretariátu a generálneho sekretára SČK,
- spravuje fond Ľudia ľuďom,
- schvaľuje udelenie vyznamenaní a ocenení v SČK pri rôznych príležitostiach,
- zabezpečuje plnenie uznesení Snemu delegátov a Najvyššej rady SČK.

Členmi Výkonnej rady SČK sú:

- prezident SČK, dvaja viceprezidenti,
- zástupca Mládeže SČK,
- ďalších 7 členov,
- môžu byť prizvaní aj zástupcovia Klubov darcov krvi SČK a VZS SČK,
- predseda Kontrolnej a revíznej rady SČK a generálny sekretár SČK sa zúčastňujú povinne rokovaní VR SČK s poradným hlasom,
- právo zúčastniť sa rokovania majú aj zástupcovia kolek-

tívneho členstva a ďalší prizvaní, ktorí majú poradný hlas.

Ústredný sekretariát SČK

sídlí v Bratislave. Vede ho generálny sekretár SČK, ktorý zodpovedá za plnenie uznesení Výkonnej rady SČK a Najvyššej rady SČK. Generálnemu sekretárovi SČK sú pracovno-právne podriadení všetci zamestnanci Ústredného sekretariátu SČK a riaditelia 41 sekretariátov územných spolkov SČK (SÚS SČK) na celom Slovensku.

Aktivity národnej spoločnosti Slovenského Červeného kríža

Darcovstvo krvi

SČK sa už niekoľko desaťročí systematicky stará o výchovu k bezpríspevkovému darcovstvu krvi, organizuje nábor darcov, príležitostne ich oceňuje za mnohonásobné darcovstvo krvi a plazmy plaketami profesora MUDr. Jana Janského.

Od roku 2002 oceňuje aj ľudí, ktorí sa zaslúžili o rozvoj darcovstva krvi, a to plaketou

doc. MUDr. Vladimíra Krišlu, priekopníka darcovstva krvi na Slovensku.

Vlastní mobilnú odberovú jednotku krvi s dvoma vozidlami SČK, ktorými pomáha v SR pokrývať potrebu zásob krvi v zdravotníckych zariadeniach po dohode s Národnou transfúznou službou SR.

Na podporu darcovstva krvi a získavania prvodarcov spomedzi mladých ľudí každoročne v prvých dvoch februárových týždňoch vyhlasuje celoštátne humanne podujatie **Valentínska kvapka krvi**.

Jednotlivé územné spolky SČK podľa potrieb nemocníc vyhlasujú v prípade nedostatku krvi aj ďalšie podujatia, ako **Študentská kvapka krvi**, a v niektorých regiónoch aj **Vianočná kvapka krvi**.

Roku 2003 SČK ocenil 5105 bezpríspevkových darcov krvi bronzovou, 4178 striebornou, 1517 zlatou a 205 diamantovou plaketou profesora MUDr. J. Janského, t. j. odovzdal darcom krvi spolu 11 003 plaket profesora MUDr. Jana Janského.

Výučba prvej pomoci, vzdelávanie a zdravotná výchova

Patria medzi priority SČK. **Kurz prvej pomoci** organizuje vo všetkých územných spolkoch SČK po celý rok podľa dopytu pre všetky vekové kategórie občanov a vo všetkých regiónoch SR.

• Vo výučbových a metodických centrách v Bratislave, Žiari nad Hornom a Košiciach vzdeláva v oblasti prvej pomoci školiteľov a inštruktorov prvej pomoci.

• Každoročne cyklicky školí z prvej pomoci aj učiteľov zdravotníkov pre predškolské zariadenia,

ale najmä základné školy, kde je prvá pomoc voliteľným nepovinným predmetom.

- V prvej pomoci vzdeláva aj žiakov učňovských a stredných škôl, ale aj študentov univerzít, pracujúcu mládež i dospelých.

Všetkým umožňuje zúčastňovať sa na súťažiach prvej pomoci, ktoré organizuje každoročne. Ako jediný právny

subjekt v SR zo zákona o SČK je garantom výučby prvej pomoci v autoškolách. Roku 2003 vyškolil v kurzoch prvej pomoci 22 025 osôb. Skúsenosti z poskytovania prvej pomoci využívajú dobrovoľní zdravotníci SČK aj pri zabezpečovaní služieb a prvej pomoci na mnohých hromadných spoločenských podujatiach na celom

Slovensku. Roku 2003 počas návštevy pápeža Jána Pavla II. na Slovensku pôsobilo v štyroch mestách SR 800 dobrovoľných zdravotníkov SČK.

Krízový manažment, pripravenosť na katastrofy a humanitárna pomoc

Slovenský Červený kríž sa podľa zákona o integrovanom

záchrannom systéme stal jednou z jeho zložiek. V súlade s týmto zákonom a medzinárodne platnou Stratégiou do roku 2010 sa SČK prioritne zamerlal na zdokonalenie vycvičenosti svojich profesionálnych zamestnancov a dobrovoľníkov v humanitárnych jednotkách SČK. Ich úlohou je poskytovať materiálnu pomoc a duchovnú podporu pri zmiernovaní následkov mimoriadnych udalostí, ako sú živelné pohromy, katastrofy veľkého rozsahu, napríklad povodne alebo požiare. V súvislosti s touto pomocou SČK neustále dopĺňa a zlepšuje vybavenosť svojich pohotovostných humanitárnych skladov. Pri mimoriadnej udalosti vyhlasuje verejné finančné zbierky, ktorých výnos využíva na prospech postihnutých ľudí na území SR, ale aj v zahraničí. Jednotlivcom a rodinám, ktorí sa stali obeťami živelnej pohromy a požiadali o pomoc, SČK pomáhal a pomáha aj materiálne.

Sociálna činnosť

Slovenský Červený kríž poskytuje obyvateľom SR sociálne služby v zmysle zákona o sociálnej pomoci, a to najmä:

- opatrovateľskú a prepravnú službu,
- spoločné stravovanie,
- starostlivosť o ľudí žijúcich v domovoch SČK, v útulkoch pre ľudí bez prístrešia, v domoch pre osamelé a týrané matky s deťmi.

V týchto zariadeniach, ktoré SČK spravuje, zamestnáva odborné vyškolený a kvalitne pripravený personál.

Na zvyšovanie odbornosti v sociálnej práci každoročne vo väčšine územných spolkov SČK organizuje rekvalifikačné kurzy s medzinárodne platným certifikátom pre opatrovateľky a opatrovateľov v domácnostiach i v ústavných zariadeniach sociálnych služieb. Na tieto re-

Slovenský Červený kríž

kvalifikačné kurzy, ale aj na ďalšiu asistentskú starostlivosť o zdravotne postihnutých občanov získal SČK akreditáciu Ministerstva školstva SR.

V roku 2003 SČK zabezpečil spoločné stravovanie v 17 jedálňach pre dôchodcov a pre imobilné a zdravotne postihnuté osoby aj rozvoz stravy do domácností.

Medzi sociálne služby, ktoré SČK poskytuje vo svojich územných spolkoch, patrí aj pranie bielizne, krátkodobé krízové ubytovanie ľudí v krajnej tiesni a poskytnutie materiálnej pomoci formou ošatenia, klubová činnosť pre dôchodcov, starostlivosť o mentálne postihnuté deti v denných stacionároch, vzdelávacie prednáškové podujatia v oblasti zdravotnej výchovy a prevencie ochorení, požičiavanie rehabilitačných a kompenzačných pomôcok zdravotne postihnutým, primárna protidrogová prevencia, primárna prevencia HIV/AIDS, rekondičné letné tábory pre zdravotne oslabené deti a deti zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Pátracia služba

Pátracia služba Červeného kríža rozvíja pôvodnú myšlienku Ženevských dohovorov s cieľom odstrániť alebo aspoň zmierniť psychické utrpenie ľudí, ktorí v dôsledku medzinárodných vojnových udalostí a rozličných ozbrojených konfliktov, ako aj živelných pohrôm a prírodných katastrof stratili spojenie so svojimi najbližšími. V zmysle

zákona o SČK číslo 84/1994 Z. z. o SČK zabezpečuje pátraciu službu podľa Ženevských dohovorov a ich Dodatkových protokolov, ako aj príslušných medzinárodných pravidiel.

Činnosť Pátracej služby SČK sa delí do týchto oblastí:

- pátranie po najbližších príbuzných a po osudoch osôb stratených počas 2. svetovej vojny,
- sprostredkovávanie odkazov Červeného kríža (Red Cross Messages) do oblastí a z oblastí vojnových konfliktov a utečeneckých táborov v rôznych krajinách, kde sa dočasne prerušila možnosť bežného poštového styku,
- zabezpečenie dokumentácie, potrebnej pre príbuzných občanov za pobyt v koncentračných a zajateckých táboroch a za nútené práce počas 2. svetovej vojny,
- pátranie po neznámych hrobách vojakov padlých počas 2. svetovej vojny.

Medzi ďalšie činnosti, o ktoré SČK žiadajú zahraničné partnerské organizácie a subjekty, ako aj občania SR, patrí pomoc pri získaní potvrdenia o odvlečení slovenských občanov do táborov nútených prác v býva-

lom Sovietskom zväze a získavaní a odovzdaní osobných odkazov rodinného charakteru od zajatcov a väzňov ich najbližším a naopak.

Rozvíjanie medzinárodných kontaktov

Národná spoločnosť Slovenského Červeného kríža udržiava a nadväzuje spoluprácu s národnými spoločnosťami ČK a ČP mnohých krajín. Tradičná spolupráca sa rozvíja s Českým, Rakúskym, Nemeckým, Poľským, Ukrajinským, Maďarským, Britským Červeným krížom a sľubne pokračuje aj spolupráca s Čínskym, Francúzskym i Španielskym Červeným krížom. Slovenský Červený kríž dosahuje úspechy v bilaterálnej spolupráci aj s národnými spoločnosťami Belgického, Fínskeho, Švédskeho a Kanadského Červeného kríža, ktorých delegácie roku 2003 navštívili Ústredný sekretariát SČK a niektoré územné spolky SČK. Cieľom spolupráce je výmena know-how, realizácia špecifických humanitárnych projektov a perspektívnych programov. Národná spoločnosť SČK intenzívne spolupracuje s Medzinárodným výborom Červeného kríža, Medzinárodnou

Slovenský Červený kríž

federáciou S ČK a ČP aj s Európskou kanceláriou Červeného kríža pri Európskej únii v Bruseli.

Od roku 2000 úspešne pôsobí v sídle Ústredného sekretariátu SČK v Bratislave aj medzinárodný sekretariát Európskej siete Červeného kríža a Červeného polmesiaca pre prevenciu AIDS – ERNA. Jej cieľom je pomáhať národným spoločnostiam ČK a ČP koordinovať a podporovať vzájomnú spoluprácu a výmenu skúse-

ností z oblasti prevencie, zameranej nielen proti šíreniu HIV/AIDS, ale aj proti drogovým závislostiam, TBC a iným infekčným ochoreniam. Jej členmi je už 34 európskych i stredoázijských národných spoločností ČK a ČP.

Propagácia a publikovanie

Svoju činnosť SČK každoročne zverejňuje v Ročenke SČK a v spravodajcovi Zvesti SČK, ktoré vychádzajú štvrtročne.

Za pomoci sponzorov vydáva odborné príručky a letáky, ktoré propagujú jej priority, ako je prvá pomoc a darcovstvo krvi. Viaceré z nich sú určené na výučbu prvej pomoci pre laických účastníkov kurzov prvej pomoci, ale aj budúcich škooliteľov a inštruktorov prvej pomoci. Ďalšia skupina príručiek, ktorú SČK opakovane vydal, je určená učiteľom zdravotníkom, ktorí vyučujú prvú pomoc na základných školách ako nepovinný predmet, a žiakom základných škool. V roku 1998

bola ocenená knižnou cenou Grand Prix príručka Prvá pomoc pre deti, ktorú SČK vydal už viackrát. V styku s verejnosťou a médiami SČK neustále prehlbuje humánne povedomie aktuálnymi informáciami o svojich aktivitách.

Diseminácia

Disemináciu, t. j. šírenie princípov hnutia ČK a ČP, humanit-

ných myšlienok, ako aj zásad medzinárodného humanitárneho práva, platných Ženevských dohovorov a jeho dodatkových protokolov „odštartoval“ pilotný projekt SČK, podporovaný Medzinárodným výborom Červeného kríža prostredníctvom jeho Regionálnej delegatúry pre strednú Európu. V súčasnosti sa diseminácia uskutočňuje dlhodobo

prostredníctvom konferencií, seminárov, workshopov, ale i písomných propagačných materiálov. Na jeho realizácii sa významne podieľajú Ústredný sekretariát SČK, územné spolky SČK a Mládež SČK.

1. Medzinárodný výbor Červeného kríža

International Committee
of the Red Cross
19 avenue de la Paix
CH 1202 Geneve
Switzerland
www.icrc.org

2. Regionálna delegatúra Medzinárodného výboru Červeného kríža pre strednú Európu

ICRC Regional Delegation
for Central Europe
Buda Business Center
Kapas u. 11 – 15
1027 Budapest
Hungary
www.icrc.org
(cez ponuku Kontakty)

3. Medzinárodná federácia Spoločností Červeného kríža a Červeného polmesiaca

International Federation
of Red Cross and Red Crescent
Societies
P. O. Box 372
CH 1211 Geneve 19
Switzerland
www.ifrc.org

4. Red Cross/EU Office Rue Belliard 65, box 7 B-1040 Brussels

Belgique – Belgium
tel: + 32 2 235 06 91
fax: + 32 2 230 54 64
www.redcross-eu.net

5. Slovenský Červený kríž Grösslingova 24 814 46 Bratislava www.redcross.sk

Fond ľudia ľuďom, VÚB Bratislava – mesto č. účtu 35–8437–012/0200

Na publikácii odborne spolupracovali JUDr. Táňa Štefánková a Ing. Bohdan Telgársky

Prvé vydanie

S finančnou podporou Medzinárodného výboru Červeného kríža
pre Slovenský Červený kríž vydalo Vydavateľstvo Príroda, s. r. o., Bratislava roku 2004

Grafická úprava: Bc. Dušan Lechan

Vytlačil: UNIPRINT, spol. s r.o., Považská Bystrica

Číslo publikácie 8303

64-067-04

ISBN 80-07-01187-0

„Humanitárne právo si nerobí nádej, že odstráni hrozbu vojen, usiluje sa však aspoň o zmiernenie zbytočných krutostí, ktoré so sebou prinášajú vojny. Je v záujme všetkých bojujúcich strán dodržiavať pri realizovaní nepriateľských akcií určité pravidlá hry.“

Jean Pictet

**Švajčiarsky právnik,
jeden z autorov
Ženevských dohovorov**

S finančnou podporou Medzinárodného výboru Červeného kríža pre Slovenský Červený kríž vydalo roku 2004 Vydavateľstvo Príroda, s. r. o., Bratislava.